

NORDEN NU

4 – oktober – 2016

Foto: Per Arnesen, DR

Slagkraft til Nordvision

Masser af samarbejde om indhold, men nu også flere fælles tekniske løsninger. Sådan tegner fremtiden sig for Nordvision, der er det nordiske tv-radio samarbejde. Resultatet af samdrift er penge til flere og bedre programmer på niveau med Arvingerne, som er solgt til 40 lande - og de øvrige nordiske. Side 24-26.

Indhold: Tillid 🌐 Hjerne Hjerne 🌐 Livsstil 🌐 Kina 🌐 Island 🌐 EU 🌐 Stockholm 🌐 Bonderøven 🌐 Apache-
dansen 🌐 Grønland 🌐 FN 🌐 Ordstof 🌐 Højtlesning 🌐 ID 🌐 Skriftsprog 🌐 Rødding 🌐 Kolon 🌐 Marion

Nordisk koordinering af EU-direktiver

Af Mogens Jensen, landsformand

LEDER: Når EU træffer beslutninger, der skal gælde i hele EU, er det for at skabe mere lighed mellem landene. Men når beslutningerne bliver en del af den nationale lovgivning, sker der ofte det modsatte.

Det viser sig i det nordiske samarbejde, hvor vi arbejder for at fjerne grænsehindre. Når EU-beslutninger bliver til lovgivning i de nordiske lande, kan det føre til, at direktiverne bliver oversat unødigt forskelligt, hvilket medfører nye hindringer i det nordiske samarbejde. Så Jens Klarskov fra Dansk Erhverv har en pointe i interviewet side 18-19.

Vi kan ikke stiltiende se på, at det, der skulle være med til at fjerne grænserne, i stedet bygger nye grænser op. Foreningen NORDEN har altid kæmpet for at fjerne grænsehindringerne mellem de nordiske lande. Ikke mindst for at lette nordboernes muligheder for kontakt på tværs af grænserne. Vi har stået faddere til pasunion, fælles arbejdsmarked, fælles uddannelsesmarked og alt det, der letter borgernes mulighed for at bruge Norden. Så kan det ikke nytte, at en forskellig implementering af EU-direktiver sætter os tilbage i udviklingen. Især fordi det ikke er hensigten med EU-direktiverne.

Foreningen NORDEN anbefaler derfor, at de nordiske lande laver en task force med embedsmænd fra landenes justitsministerier, så der sker en koordinering, som sikrer, at europæiske og internationale regler bliver gennemført ens, så vi ikke efterfølgende skal rette op på fejlene.

Vi skal have et homogent Norden, især for befolkningerne, men så sandelig også gerne for erhvervslivet. Så hvis folket og erhvervslivet kan slå pjalterne sammen og få fjernet risiko for fejlfortolkninger, hilser vi det velkomment.

Magasinet NORDEN NU tager nordiske samarbejdsinitiativer under journalistisk behandling, og ser samtidigt på folkeligt samarbejde i Europa i et større internationalt perspektiv. Bladets hensigt er at bidrage til at styrke nordisk sammenhængskraft og internationalt udsyn. Bladet udkommer kvartalsvis og henvender sig primært til Foreningen NORDENs medlemmer, som opfordres til at sende forslag og tekster til redaktøren.

Udgiveren: Foreningen NORDEN har i næsten 100 år præget nordisk samarbejde, påvirket politiske beslutninger og bidraget til folkelige samarbejdsinitiativer på tværs af landegrænserne. Foreningen er uafhængig af politiske, partipolitiske og religiøse bevægelser og organisationer. Foreningens base er 97 lokalafdelinger fordelt over hele landet.

Nordisk samarbejde foregår på områder som arbejdsmarked, kultur, uddannelse, miljø og medier. Det kan være samarbejde mellem nationaliteter, virksomheder, institutioner og parlamenter. Foreningens udgangspunkt er, at samarbejde fører til kendskab, forståelse og venskab og styrker den nordiske identitet.

Hendes Majestæt Dronning Margrethe II er protektor for Foreningen NORDEN.

Næste nummer udkommer 5. januar 2017 - med stort rejsekatalog.
Deadline: 22. november 2016.

Foreningen NORDEN,
Vandkunsten 12,
1467 København K

Landsformand, Mogens Jensen, MF
Generalsekretær, Peter Jon Larsen

Telefon: 35 42 63 25
landskontoret@foreningen-Norden.dk
www.foreningen-Norden.dk

Redaktion
Esben Ørberg, ansvarshavende redaktør,
Søndergade 21, 3700 Rønne,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-Norden.dk

Kenn Clarke, grafisk tilrettelægger
<http://kennclarke.wix.com/clarke>

Annoncesalg
Rosendahls Mediaservice, kontakt: Niels Hass
Telefon: 76 10 11 56
nh@rosendahls.dk

ISSN: 0901-4950.
Tryk: Rosendahls.
NORDEN NU udkommer i januar, april, juni og oktober.

Hemmeligheden bag det nordiske velfærdssystem:

Tårnhøj tillid

Den offentlige sektor er enorm, skatterne høje og guleroden for at tage arbejde er slatten. Alligevel er de nordiske lande blandt verdens rigeste. Svaret skal findes i den tillid, vi har til hinanden. Professor Gert Tinggaard Svendsen fortæller om Nordens sociale kapital, som vi ikke må tage for givet.

Da Gert Tinggaard Svendsen som ung studerede i USA, fik han ofte stillet det samme spørgsmål: Hvorfor går det så godt i Norden? Den unge dansker kunne ikke svare, men i dag – 20 år senere – har han fundet svaret: Social kapital i form af tillid:

- Tillid er kernen i social kapital, den nordiske X faktor er tillid. Tillid kendetegner vores kultur. Vi er små lande, som ikke kan alt selv, og vi er afhængige af hinanden. Vi har lært, at tillid virker. Vi trives med tillid og tjener penge på det.

Danmark har masser af ubetjente vejbo-der, som Gert Tinggaard Svendsen bruger som eksempel på vores høje grad af tillid: Hvem som helst kan snuppe både varer og penge og en brasilianer eller sydafri-kaner vil nok mene, at bonden udviser en usædvanlig, ja måske direkte tåbelig, grad af tillid til sine medmennesker. Foto: albinusfro.dk

Tjener penge?

- Ja, tillid er en god forretning. Man sparer transaktionsomkostninger, når man stoler på hinanden og opfører sig ordentligt. Modsat koster kontrol kassen. Kontrol tager tid og er dræbende for tilliden. Det skal vi huske på.

Gør vi ikke det?

- Vi bør være mere bevidste om betydningen af tillid. Vi tænker, at det er vel ikke noget særligt. Sådan er vi jo bare. Ja, men forskere over hele verden er imponerede, betragter Norden som enestående, som en undtagelse, og Danmark som et eventyrland. Forskerne mener nemlig, at vi her i Norden kan give svaret på, hvor tilliden kommer fra. Fordi vi har mest af den i verden. Det skal vi skønne på. Vi må ikke ødelægge den fælles kulturarv, som tillid er.

En ægte tillidsmand: Gert Tinggaard Svendsen, 52, begyndte med at læse jura, blev kandidat i politologi, tog en ph.d. i økonomi og er nu professor i komparativ politik på Aarhus Universitet. Han har brugt 20 år på blandt andet at undersøge, hvorfor vi er så rige i Norden.
Foto: Aarhus Universitet

Er der risiko for det?

- Måske. Det udbredte ledelsesbegreb New Public Management baserer sig på kontrol, men overkontrol er penge ud af vinduet og ødelæggende for et tillidssystem, som virker. Det er vigtigt at forstå, hvordan social tillid kan forsvinde igen. Problemet opstår, hvis for mange begynder at snyde. Så bryder systemet sammen, fordi vi holder op med at få gevinst ud af at stole på hinanden.

Er magteliten i Norden enig med dig?

- De fleste kan se, at tillid sparer penge – og i øvrigt giver øget lykkefølelse. Men folk, der lever af kontrol, har ingen interesse i at afvikle kontrollen, og dem, man kontrollerer, skal også bruge tid på at blive kontrolleret. Det bliver man desuden i dårligt humør af.

Er det dokumenteret?

- Ja, mistillid producerer testosteron, som bevirker, at man vil hævne sig. Hvem bliver ikke i dårligt humør, hvis chefen vil kontrollere? Modsat er det rart at udvise og modtage tillid. Når vi samarbejder udskiller hjernen et andet hormon, oxytocin, som giver følelse af velvære.

Hvordan finder vi da den rigtige blanding mellem kontrol og tillid?

- Den har vi. Fordi vi i Norden har mest tillid, har vi også mindst kontrol. Lenin sagde, at tillid er godt, men kontrol er bedre. Jeg siger, at kontrol er godt, men tillid er billigere.

Hvor kommer tilliden da fra?

- Vi skal tilbage til 1660 og Frederik d. III, som historikeren Mette Frisk Jensen har beskrevet. Fra 1660 og fremefter bliver korrupsion i stigende grad effektivt straffet og betragtet med foragt. Den tankegang gælder stadig og er gavnlig for tilliden. Man kan ikke bestikke sig til offentlige ydelser. Korrupsion øger udgifterne og gør også private investeringer usikre. De bedste virksomheder taber kontrakter, hvilket giver ulige konkurrenceforhold. Da det ikke er dem, der leverer de bedste priser eller

højeste kvalitet, som får ordrerne, bliver den samlede effektivitet for samfundet ringere. Det er en stor hindring for økonomisk og social udvikling.

Hvordan kan du som forsker forklare, hvorfra tilliden mellem de enkelte nordboere kommer fra i et længere historisk perspektiv?

- Overalt hvor mennesker mødes, er tillid et nøglebegreb. Både på handelspladser og i foreninger. Vikingetidens handelspladser var baserede på, at et ord er et ord. Handelen udsprang med Hedeby som centrum i Danmark, Birka i Sverige og Kaupang i Norge. Da vikingerne ikke kunne læse og skrive, som man kunne i kulturerne omkring Middelhavet, blev vore forfædre afhængige af tillid. Hvis man snød, var det svært at komme igen på markederne. Den sociale sanktionsmekanisme indebar – og indebærer – at hvis nogen snyder, er vi rigtig hårde. Som vikingerne var det! Hvis man derimod har lavet en vellykket handel, vil man blive spurgt, om man har mere til salg.

- De smarteste erhvervsledere i dag har da også for længst fundet ud af, at jo højere tillid, jo nemmere er det at gå ind i et nyt marked i et nyt land. Det er så let at indgå forretningsaftaler i Norden. Derfor begynder mange i de andre nordiske lande og bevæger sig derfra med små skridt ud i verden. Det virker!

Hvad med de steder, hvor vi bor og færdes til daglig. Hvilken betydning har de for den sociale tillid?

- De folkelige mødesteder havde – og har – stor betydning for tilliden. Højskoler, forsamlingshuse, sportshaller, foreninger. Her er det svært at færdes, hvis man har taget nogen ved næsen. Tillid skabes ifølge den amerikanske politolog Robert Putnam ansigt til ansigt i de frivillige organisationer og små samfund, hvorefter denne 'individuelle' tillid spredes ud i samfundet som social tillid til de fleste andre mennesker. Putnam mener endda at kunne forklare det bratte fald i social tillid i USA med, at efterkrigsgenerationerne bruger deres fritid foran tv-skærmene snarere end at mødes ansigt til ansigt i frivillige organisationer. Han kalder det for 'privatisering af fritiden'.

Hvad betyder tillid på arbejdspladsen?

- Den gode arbejdsplads er præget af tillid, hvor ledelsen ikke blander sig i småting. Hvis du som leder uddelegerer og viser folk tillid, er det som at give folk en gave. Undersøgelser viser, at produktivitet og kvalitet af arbejdet er højere, når virksomheden viser tillid til de ansatte. Arbejdsmiljøet bliver bedre, og sygefraværet falder.

Men er kontrol ikke nødvendig for at undgå snyd og slendrian?

- Jo, med måde. Vi oplever ofte, at kontrollen griber om sig og giver kortsigtede profitter fra politisk side. Når en brist i systemet bliver bragt frem i pressen, lover politikerne typisk mere kontrol. Man siger: Det må aldrig ske igen, og så øger man kontrollen – og det er den lette løsning, som viser sig at blive dyr på sigt. Jo, en vis kontrol er nødvendig, men overdreven kontrol er ressourcespild og gør det desuden mindre sjovt at gå på arbejde. *eø*

Social tillid

Social tillid kan måles som den procentdel af befolkningen, der svarer ja, når de bliver spurgt, om de mener, man kan stole på de fleste andre mennesker. I Danmark er procenten 78, og vi er dermed verdens mest tillidsfulde folk med de øvrige nordiske lande lige efter i rækkefølgen: Norge, Sverige, Finland. Verdensgennemsnittet er 28. I bunden ligger Brasilien med 3. Danmark scorer atter højst, når man spørger, om folk stoler på regering, retsvæsen, politi og administration.

Tænkepauser

Gert Tinggaard Svendsens lille hæfte, Tillid, på blot 58 sider er den væsentligste grund til, at begrebet tillid for alvor er kommet frem i lyset som en velfærdsfaktor. Hæftet udkom første gang i 2011 i serien Tænkepauser og er siden blevet en bestseller, ikke blot på dansk, men er nu også udkommet på kinesisk og endda anmeldt i det amerikanske tidsskrift Forbes i 2014.

Tillid eller tilsyn

Med tilladelse fra Aarhus Universitetsforlag bringer vi et centralt uddrag fra Gert Tinggaard Svendsens hæfte Tillid:

100 pct. kontrol betyder 0 pct. tillid. Måske man via kontrol kan tvinge et par dovne til at arbejde lidt mere, men til gengæld er risikoen, at mange af de flittige nu vil arbejde mindre, når de mødes med mistillid.

Unødigt kontrol giver en overhængende fare for, at vi bortødsler det nordiske guld. For selvom øget

kontrol på papiret kan se ud som en kvalitetssikring af den offentlige sektor og politikernes arbejde, kan det i sidste ende koste dyrt i mange tilfælde. Ikke alene i form af de ressourcer, myndighederne kaster efter unødige kontrolforanstaltninger, men også i forhold til den langsomme nedskrivning af danskernes unikke tillidsressource, som kontrollen sandsynligvis vil forårsage. Udnyttes tillidsressourcen derimod aktivt, vil det kunne ses på bundlinjen i såvel offentlige som private virksomheder og til syvende og sidst øge den økonomiske vækst i et land.

Mindre hjerte og mere hjerne

Præsidenten for Nordisk Råd oplever, at hygge og store ord afløses af konkret politisk indhold, når det handler om nordisk samarbejde. Her fortæller Henrik Dam Kristensen om de senere års holdningsskifte og om de aftryk, han gerne vil have sat sig, når hans embedsperiode rinder ud til nytår.

Præsident lyder fint, og det nordiske samarbejde har da også været både fint og højstemt. Men ikke længere, hævder præsidenten for Nordisk Råd, Henrik Dam Kristensen, MF (S).

- Det fine og højtidelige kan vi ikke bruge til noget. I dag siger de fleste parlamentarikere, at hvis de skal bruge tid på nordisk arbejde, skal det have reelt politisk indhold. De gider ikke længere floskler, siger den tidligere beskæftigelses-, transport-, social-, fødevarer- samt landbrugs- og fiskeriminister, Henrik Dam Kristensen i en statussamtale midt i hans etårige regeringstid som præsident.

- Jeg oplever nu meget mere partipolitik på den positive måde i Nordisk Råd og i Nordisk Ministerråd. Vi er blevet bedre til at udtrykke forskellige holdninger på tværs af lande og partier. Det giver dynamik – og ved den seneste session på Island løb vi endda tør for tid! Det er meget længe siden, det er sket. Lad os endelig få skærpet politiseringen i stedet for filosofiske debatter uden ende og mål.

Forlanger merværdi i samarbejdet

- I dag er vi målrettede og afsøger konstant, om der er merværdi i samarbejdet, om vi kan skabe reel forandring. Og det kan vi. Jeg har masser af eksempler på, at vores debatter og forslag har ført konkrete resultater med sig. Tag de stigende medi-

Henrik Dam Kristensen, 59 år, har været folketingsmedlem i 24 år, haft to år som europaparlamentsmedlem og siddet som minister i fem forskellige ministerier. Han er født i Vorbasse, hvor han i otte år var landpost, og bor i dag få kilometer derfra i Grindsted. Gift med Bente, som han har to voksne børn med.
Foto: norden.org

cinpriser, hvor ministrene nu har et arbejde i gang, som ender med en form for fælles indkøb.

I det hele taget er Henrik Dam Kristensen optaget af sundhed, fordi han mener, området har et stort fællesnordisk potentiale:

- Vi har ofte sat en dagsorden i nordisk regi, som efterfølgende smitter af i de nationale parlamenter og ministerier. Antibiotika og den stigende resistens er et eksempel. Forskning i små sygdomme er et andet eksempel på, at der kommer ny vinkel på sagen, når de nordiske politikere mødes og får bragt de nationale debatter ud af et dødvande. Pludselig opdager man, at nabolandet har samme problem og kan anvisne retningslinjer for en løsning til sundhedsministrene.

Koordination af lægefaglige specialer

- De små sygdomme, som måske blot rammer 25-30 danskere om året, er et oplagt nordisk samarbejdsfelt både med hensyn til forskning og behandling, mener Dam Kristensen og uddyber:

- Selvom det er tragisk for de, der rammes, er antallet ofte så lille, at det enkelte land ikke kan prioritere tilstrækkelig behandling og forskning. Men hvis vi koordinerer de lægefaglige specialer bedre på nordisk plan, kan det nok være, at vi må centralisere mere, og en dansker skal rejse til Finland for at blive behandlet. Men hellere det end slet ingen behandling. Det samme behov har vi i sundhedsforskningen, hvor nordisk samarbejde og koordination vil spare både penge og liv, påpeger Henrik Dam Kristensen.

Forsvars- og udenrigspolitik er den anden af Henrik Dam Kristensens prioriteringer i 2016:

- Selvom vi ikke alle er medlem af NATO (Sverige og Finland er ikke med, red.), er vi fælles om Østersøen og Rusland på den anden side. Derfor presser jeg på over for forsvarsministrene om at gøre fælles front mod den russiske aggression, og jeg presser også på for at få udenrigsministrene til i langt højere grad at bedrive udenrigspolitik sammen. Jeg mener, at der er skabt et pres på ministrene, som vil overleve også ved ministerskift.

Præsidenten for Nordisk Råd peger på, at det nordiske samarbejde bærer frugt også på EU-tunge områder som landbrug og fiskeri. De senere års forbedringer for dyrevelfærd og antibiotikabehandling tilskriver han en fælles nordisk indsats.

Norden som samlet turistmål

Den tredje prioritering er turisme, hvor Henrik Dam Kristensen ser et enormt vækstpotentiale – ikke mindst inden for oplevelsesturisme:

- Hvis potentialet skal foldes ud, må de enkelte lande acceptere, at det nordiske *brand* er så stærkt, at det i mange tilfælde overskygger de enkelte landes behov for selvstændig turismemarkering.

- Uden for Norden er viden om de enkelte nordiske lande svag. Syd for Ejderen hører man ofte spørgsmålet, om Danmark er hovedstad i Sverige eller noget lignende. Derfor skal vi slås for, at så mange som muligt vælger Norden som rejsemål, hvorimod det enkelte land kommer i anden række. Hvorfor ikke i højere grad bruge ressourcerne på en fællesnordisk turistportal på nettet, som kan få international gennemslagskraft?

Netop turismeområdet var på dagsordenen i september, da Nordisk Råd inviterede til dialogmøde med turisterhvervets parter og præsenterede en rapport, som omtales i næste nummer af NORDEN NU.

Porten til Europa – og til Norden

Henrik Dam Kristensen vil gerne huskes for, at han var med til at gøre det nordiske samarbejde mere konkret. Men også for at have haft øje for mindretallene:

- Slesvig-Holsten opfatter sig selv som indgang til Norden. Delstaten er måske nok udkant i Tyskland, men ligger jo smukt midt mellem Europa og Norden – og er også store dele af Nordens indgang til Europa. Vi har masser af fælles historie, værdier og tankegods. Derfor ender det formentlig også med, at Slesvig-Holsten får observatørstatus i Nordisk Råd, og at det danske bibliotek i Flensborg får status af Nordens Hus, som Bertel Haarder og jeg har kæmpet for længe.

- I det hele taget glæder jeg mig over de stadigt tættere relationer, vi opnår med naboerne lige uden for Norden. Vi indgår forskelligt forpligtende samarbejde med de baltiske lande, og skotterne banker på, måske endnu mere efter EU-afstemningen.

Henrik Dam Kristensen understreger, at han ikke taler for nogen grundlæggende ændring af magtbalancen:

- Jeg ønsker ikke, at Nordisk Råd skal have nogen parlamentarisk ret og Norden blive en forbundsstat!

Men det har sandelig sin værdi, at vi er godt på vej til at forlade de store ord til fordel for en skærpet og

mere klar politisk debat. Jeg tror, at især de yngre politikeres krav om mere hjerne og mindre hjerte, vil styrke ikke bare politikernes fællesnordiske tankegang, men vil få flere og flere mennesker i det hele taget til at tænke mere nordisk, siger Henrik Dam Kristensen.

eø

Sundhed er et af Henrik Dam Kristensens tre nordiske satsningsområder. Han nævner antibiotika og den stigende resistens, som et område, hvor det nordiske arbejde satte en dagsorden, som efterfølgende smittede af i de nationale parlamenter og ministerier. Foto: norden.org

Eksport af nordisk livsstil

Hvad er nordisk livsstil? Det ved Erik Rimmer bedre end nogen. Som chefredaktør for BO BEDRE og dets internationale magasin Nordic Living ved han, hvad nordisk designimperialisme er. Han sælger det selv i stort mål.

Af Erik Rimmer

I nordisk mytologi står livets træ Yggdrasil og vogter over verden med dets tre rødder, stamme og en altid grøn krone, der rækker helt op mod himlen. Sidstnævnte forsøger vi på Danmarks største og Skandinaviens største boligmagasin – hvis man tæller vores søstermagasin i Norge med – også at gøre. Her til oktober udkommer det engelsksprogede Nordic Living by BO BEDRE for tredje gang, og magasinet, som i størrelse er på mindst 250 sider og minder mere om en bog, findes nu på hylenderne i 28 lande verden over – lige fra Tokyo, New York til Mexico City. Nordisk livsstil er toptrendy.

Man kan – jeg gør – trække på smilebåndet af hele tre nye bøger, som forsøger trin for trin at lære den måbende globale offentlighed om, hvad skandinavisk hygge egentlig er for en størrelse.

På den ene forside ser man håndstrikkede sokker, og i en anden indretter man med stearinlys, og det er da begge dele flige af nordisk livsstil, men verdens fascination går lidt dybere. Hvorfor er lykkefølelsen sammenlagt i de nordiske lande større end så mange andre steder i verden – altså når vi knap kan se hinanden i mørket halvdelen af året?

Jeg har det seneste år holdt flere foredrag i Japan om dansk design og livsstil, og et af de tilbagevendende spørgsmål har handlet om, hvor tit vi bruger vores spiseborde, og hvorfor vores køkkener er indrettet, som de er. Familie- og vennemiddage og kønsroller er en del af de historier, jeg fortæller om de gode stunder i vores hjem, som vi nordboere jo bruger rigtig mange penge på at indrette.

Med til interessen hører også udviklingen af den nordiske madkultur, som på rekordfart er nået op på et højt niveau. Vi vidste selv, vi havde fat i noget, da en irsk mand fra Belfast skrev til os. Han havde købt den første udgave i lufthavnen på Mallorca og roste indholdet i meget positive vendinger. Hvor dejligt det end er, er det ikke pointen her, nej, da han skrev, at det hus, han skulle til at bygge, ville være kraftig inspireret af flere artikler fra magasinet, ja, så var der en mening med ideen om at eksportere nordisk livsstil.

Med til succesen er også det faktum, at forbrugsmæssigt står vi globalt i en tid, hvor vi er standset lidt op og tænker over, hvad vi har brug for. Det kan ikke udtrykkes bedre end følgende motto for et stort urfirma: *You never actually own a Patek Philippe, you merely look after it for the next generation.* Sådan er det også med de håndplukkede og håndlavede møbler, som er skabt for mange år siden, men som stadig fascinerer os og er eftertragtet af rigtig mange møbelelskere.

Jeg vil påstå, at når vi indretter vores hjem med genstande af høj kvalitet, giver det samtidig bedre livskvalitet, brug og smid væk-kulturen reduceres og har derfor gavnlig virkning på miljøet, og nå ja, så er de som regel også en god investering. Skandinavien designfirmaer og herunder især de danske lever stadig højt på den guldalder, der indtraf fra 1950-70.

Jeg tror, succesen helt overordnet skal findes i følgende citat fra arkitekten og designeren Poul Kjærholm:

Netop det at skære til og forenkle former og minimere brug af materialer har for mange af de store helte været opskriften. Og den handske har tidens nye designere taget meget dygtigt op.

Den nye generation af skandinaviske designere arbejder ikke længere i skyggen af de store, faktisk er de i gang med at skabe en ny guldalder. Det har været vanskeligt for mange af dem at vriste sig fri af designhistoriens tunge arv, men de skaber kvalitet, som ligesom dengang er det fremherskende DNA.

Som bekendt findes skønheden i detaljen. Arkitekten Finn Juhl så sådan på verden: Man kan ikke skabe glæde med smukke genstande, men man kan ødelægge ganske megen glæde med grimme ting.

I midten af september udkom det første nummer af BO BEDRE i Holland. Det hedder Scandinavian Living – som er det seneste bud fra BO BEDRE på nordisk designimperialisme. En gren mere på det Yggdrasil, som vi lever af.

Erik Rimmer, 53, er chefredaktør for Bo Bedre, som er i vækst og nu har knopskudt med ikke blot nordiske aflægere. I disse dage lanceres den hollandske version under titlen Nordic Living.

NORDIC LIVING

BY BO BEDRE NO. 3

10 COOL NORDIC HOMES WITH A WARM FEELING

HERITAGE - furniture and design that last forever
The worlds leading chair-collector

DESIGN
MUST HAVES - THE LIST

**GUIDE TO AMAZING AARHUS - NEXT
CULTURAL CAPITAL IN EUROPE**

THE ART OF LOVING YOUR HOME!

Kineserne vil lære nordisk

Mens interessen for Kina i Norden er steget kraftigt de seneste 20 år, er der også sket en udbredelse af kinesisk interesse for vores lille region – og ikke kun blandt turister og forretningsfolk. På Nordic Centre i Shanghai er der et tæt forskningssamarbejde med Norden – og fra i år tilbydes dansk som fag. Centrets programansvarlige fortæller her, hvorfor Norden er så spændende for kineserne.

Af Magnus Jorem

Magnus Jorem voksede op i Norge og i USA, kandidat i statskundskab fra Københavns Universitet og har det meste af sit voksne liv haft fokus på Asien og Kina. For godt et år siden blev han programchef på Fudan Universitetet i Shanghai.

Med sine cirka 25 millioner indbyggere er Norden efter kinesisk skala på størrelse med en by: Shanghai har samme befolkning som de fem lande lagt sammen. Alligevel er den nordiske region vigtig nok til at have sit eget center i netop Shanghai, placeret på eliteuniversitetet Fudan University, hvor der foregår diverse samarbejder inden for forskning, uddannelse og kultur. Centret har 25 medlemsinstitutioner, de 24 af dem universiteter såsom f.eks. Københavns Universitet og University of Iceland, i tillæg til forskningsinstituttet NIAS (Nordisk Institut for Asienstudier).

Et godt eksempel på samarbejde med Norden er velfærdsforskningsnetværket SNoW (Sino-Nordic Welfare Research Network), som samler samfundsforskere til gensidig udveksling af erfaringer via seminarer, ph.d.-workshops og bogudgivelser. I oktober 2016 skal SNoW-netværket mødes på Nordic Centre til en workshop om balance mellem arbejdsliv og fritid, hvor der

skal samles op på erfaringer fra både de nordiske lande og Kina for at se på, hvilke løsninger der kan komme begge parter videre udvikling til gode.

Her er nordiske erfaringer med forældreorlov, børnehaverordninger, arbejdstidsnormer og ældrepleje af interesse for de kinesiske modparter, da Kina selv står overfor store demografiske skift med både en voksende ældregruppe og overgangen fra et-barnspolitik til tobarnspolitik. Og selvom skalaen på de kinesiske udfordringer er en helt anden end de nordiske, kan sidstnævntes velfærdsmodel give stof til eftertanke og potentielt inspirere kineserne.

Også de unge studerende fatter interesse for Norden. På Fudan er svensk et populært valgfag, og fra efteråret 2016 tilbydes også dansk. Derudover udbyder Nordic Centre et semesterlangt kursus hvert efterår, der hedder Nordic Studies, som belyser regionens samfundsmodel, hi-

Shanghai og Norden er lige store befolkningsmæssigt: 26 mld. indbyggere. Foto: pixabay.com

Nordic Centre på Fudan Universitet tiltrækker mange kinesere og nordiske unge, som ønsker at samarbejde og skabe relationer. Her ses centrets hovedbygning på det enorme campusområde.

storie og kultur for de kinesiske studerende med besøgende forelæsere fra medlemsinstitutionerne. Udover velfærdsmodellen er det særligt den nordiske litteratur, det er populært at fordybe sig i, hvilket kan ses i emnevalg såsom Henrik Ibsen og H. C. Andersen, når de studerende skriver essays.

Også uden for undervisningen engagerer de lokale studerende sig i nordisk kultur på Nordic Centre, blandt andet til filmarrangementer, fejring af nordiske højtider som Luciadag eller ved uformelle sociale arrangementer, hvor de lærer jævnaldrende udvekslingsstuderende fra Norden at kende.

Men i et land, hvor alle unge mennesker lærer engelsk, hvorfor overhovedet bruge kræfter på at lære om Norden eller et nordisk sprog?

- Mange af de studerende vælger svensk, fordi de gerne vil bo og arbejde i Sverige senere hen. Derudover bliver de mere unikke i kinesisk sammenhæng ved at vælge et mindre sprog, forklarer svensklæreren Lin Engdahl, som er tilknyttet Nordic Centre. Hvad de forskellige studerende er interesserede i, når det gælder Norden, kan være meget

individuelt – den ene studerende ønsker en karriere i et nordisk arbejdsmiljø, den anden er måske simpelthen interesserede i et bestemt felt indenfor nordisk samtidskultur.

Den samme spændvidde gælder, hvilke associationer de unge kinesere får, når de hører 北欧 (Bei'Ou), som er Norden på kinesisk. Det kom frem, da Nordic Centre i sommer filmede interviews både på Fudans campus og ellers omkring i Shanghai. Nogle forbandt det nordiske med minimalt design, andre med velfærdsstat, andre igen med LEGO eller IKEA.

Og så var der nogle, der kom i tanke om Schweiz eller Jomfru Maria, eller som forestillede sig en befolkning på flere hundrede millioner. Alligevel er der samlet set tale om et imponerende kundskabsniveau, som formentligt langt overgår kendskabet til en enkelt kinesisk by eller provins, man ville kunne grave frem på tilsvarende gader i Norden.

Magnus Jorem er programansvarlig på Nordic Centre, som er en del af Universitetet i Shanghai.

Hyldest til det islandske landskab

I somrene 1927 og 1930 gennemtegnede den danske maler og tegner, Johannes Larsen, Island. Flere end 300 tegninger blev det til, og mange af dem kan ses fra december på hans museum i Kerteminde. Den lokale afdeling af Foreningen Norden arrangerer 90-års rejse til Island til sommer.

Islandsudstillingen behandler forskellige aspekter af det dansk-Islandske samarbejde, som Johannes Larsens Islandsrejser i 1927 og igen i 1930 er udtryk for. Formålet med rejserne var at lave tegninger med sagastederne til den nyoversættelse af de islandske sagaer, som udkom i 1930-32 på Johannes V. Jensens og Gunnar Gunnarssons initiativ.

Under de lange og besværlige rejser oftest på hesteryg tegnede Johannes Larsen over 300 penne-

tegninger, hvoraf 188 blev brugt i sagaværket. På begge rejser havde Johannes Larsen bonden og maleren Ólafur Túbals fra gården Múlakot som følgemand.

Netop i denne sommer har den islandske fotograf Einar Falur Ingólfsson rejst rundt på Island i Johannes Larsens fodspor for at fotografere de landskaber, Larsen tegnede. Ingólfssons fotografier vil supplere Johannes Larsens tegninger og nogle steder vise, hvordan dette ellers så konstante landskab alligevel har ændret sig på de omkring 90 år.

Dertil ønsker museet at inddrage en række både afdøde og nulevende kunstneres fortolkninger af det islandske landskab. Forskellige ekspeditions-genstande bringes også i spil for at give et indtryk

Keldur på Island i Johannes Larsens karakteristiske streg i sommeren 1927.

af de strabadser, Johannes Larsen i 1927 – såvel som Ingólfsson i 2016 – måtte gennemleve for at producere deres værker.

Det være sig bl.a. Ingólfssons dagbøger, noter og skitser, men også Johannes Larsens dagbøger fra første rejse i 1927, der er henvendt til hustruen Alhed. Hun døde, mens Larsen befandt sig på Island, og således bemærkes i dagbøgerne tre år senere fra 1930, at tonen har ændret sig. Larsen skriver nu hovedsagelig henvendt til sig selv, og man fornemmer, at noget fundamentalt er sket i malerens liv.

Det er primært en stor æstetisk udstilling, der hyl-der det islandske landskab: Dets store vidder, bratte fald, den strabadserende rejse igennem det og de fortællinger, det gemmer på. Derudover fortæller udstillingen om to kunstnere, der med 90 års

mellemrum drog igennem sagaernes land i bestræbelserne på at finde ind til dets sjæl.

I forbindelse med Islandsudstillingen genudgives Vibeke Nørgaard Nielsens bog fra 2004 *Sagafærden – Island oplevet af Johannes Larsen 1927-1930*, og der fremstilles en film om Johannes Larsens rejser på Island. Endelig arrangeres der i sommeren 2017 en Islandsrejse i Johannes Larsens spor i samarbejde med Foreningen Norden i Kerteminde. eø

Udstillingen åbner 9. december og lukker den 26. marts 2017.

Nøjagtig samme motiv fra Keldur i sommeren 2016, hvor Einar Falur Ingólfsson rejste i Larsens fodspor.

Dansk Erhverv: Norden er det ukendte indlysende

Dansk Erhverv leverer opsang til egne rækker, men også til nordiske politikere: Brug Norden som hjemmemarked, og få nu fjernet de sidste handelshindringer. Interview med Dansk Erhvervs adm. direktør Jens Klarskov om Norden, som han kalder for 'det ukendte indlysende'.

Møde i Grænsehindringsrådet. Foto: Christiaan Dirksen, norden.org.

For Jens Klarskov er der et lidt mystisk misforhold mellem danske virksomheders tankegang og handling:

- Vi hjælper mange virksomheder, som ønsker at etablere sig i Kina, Japan eller på andre fjerne markeder, men ofte opdager vi, at virksomhederne ikke finder vej til Norge, Sverige, Finland eller Island. Når vi spørger hvorfor, finder vi ud af, at ledelserne måske nok tænker, at Norden er et hjemmemarked, men de handler slet ikke derefter. Det er ikke

rationelt, når vi ved, at det oftest er lettere at starte i Norden, hvis man ikke tidligere har været på internationale markeder.

Jens Klarskov kalder syndromet for 'det ukendte indlysende'. Det indlysende nordiske marked, som bliver overset. Men han er ikke kun forundret over, at så mange af Dansk Erhvervs egne medlemsvirksomheder hellere kaster sig over besværlige eksportmarkeder fremfor det ukomplicerede nordiske.

Væk med hindringerne!

Han efterlyser også, at nordiske politikere gennem Nordisk Ministerråd får fjernet de barrierer, som grænserne mellem de nordiske lande stadig byder på:

- Vi har nogle blinde vinkler for problemerne mellem de nordiske lande. Det er eksempelvis ikke nemt at flytte en medarbejder fra et land til et andet. Det bør være meget nemmere. Desuden er pendling mellem Danmark og Sverige stadig besværlig, og, hvad der er endnu værre, så er vi langt bagud med at anerkende uddannelser mellem landene. Det er helt uforståeligt, at der er så mange akademiske handelshindringer i betragtning af, at det tager en eftermiddag at finde ud af, hvilke uddannelser der passer sammen.

Han retter også kritikken internt, når han beder virksomhederne være mere vågne:

- Når vores virksomheder løber ind i en erhvervsmæssig grænsehindring, bør de ikke bare give op, men tænke, dur ikke, og rapportere det til os. Selvom vi har fælles købelov, aftaleret og pasunion i Norden, løber virksomhederne konstant ind i barrierer, som det gælder om at dokumentere for at opnå politisk handling.

Vi må oplyse om nordiske fordele

- Jeg erkender, at vi også som organisation har en stor opgave med at fortælle, hvordan det nordiske erhvervsliv ser ud – både barrierer og muligheder for at handle hen over grænserne. Med den viden kan virksomhederne hurtigt tage bestik, hvis de overvejer placering af en afdeling i et af de andre nordiske lande.

Alle vil profitere af, at vi altid overvejer de nordiske muligheder, siger adm. dir. i Dansk Erhverv, Jens Klarskov. Foto: Dansk Erhverv.

Selvom dansk eksport til Norden langt overstiger eksporten til Tyskland (se tabellen på side 20) mener Klarskov, at den kan blive langt større:

- Vi har en meget begrænset økonomisk trafik mellem det sydlige Sverige og Danmark, og selve Øresundsintegrationen falder! Vi skal simpelthen – organisationer, virksomheder, politikere og borgere – have et større nordisk tankesæt. Alle vil profitere af, at vi altid overvejer de nordiske muligheder, lyder det fra Klarskov. eø

Dansk Erhverv er erhvervsorganisation for 17.000 virksomheder og 80 brancheforeninger. Organisationen har 225 ansatte.

Fællesnordisk indførelse af EU-direktiver

Dansk Erhverv opfordrer politikerne i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd til opsigtsvækkende samarbejde: Lad Norden blive rollemodel for resten af EU, ved at vi implementerer EU-direktiver samtidig og på samme måde.

- Selvom vi har placeret størstedelen af vores politiske engagement i EU, ser jeg ingen modsætning mellem EU og Norden. Men det er klart, at når regeringernes opmærksomhed i det store hele dirigeres mod Bruxelles, så koster det på den nordiske bane – og det mener jeg, at vi kan og bør rette op på, lyder det fra Dansk Erhvervs adm. direktør Jens Klarskov, som er yderst konkret i sit forslag til nordiske politikere:

- Når EU-direktiverne er besluttet i EU, er der nærmest uendelig mange måder at implementere dem på i medlemslandene. Det kan være det minimale eller det højest mulige indhold, og det kan være her og nu eller senere.

Samme måde – samme tid

- Det kan f.eks. være et direktiv om affald. Hvorfor siger vi ikke, at vi adapterer på samme måde og på samme tid? Det er jo ikke Kalmarunionen, jeg taler om, men en nordisk implementeringsunion, et tæt juridisk samarbejde, som vil være til stor fordel for virksomhederne og deres samarbejder hen over de nordiske grænser.

Tror du, at politikerne griber bolden?

- Det er utroligt, hvad man ikke kan, hvis man ikke vil. Selvfølgelig vil det tage tid at finde den rette model, men jeg vil gerne høre de argumenter, som taler afgørende imod forslaget, siger Klarskov. *eø*

Læs Foreningen Nordens reaktion på Klarskovs forslag i Mogens Jensens leder side 2.

Hvad er et direktiv?

Det er ikke alle EU-regler, som skal implementeres. De to mest almindelige typer af EU-regler er forordninger og direktiver. Når EU vedtager en forordning, gælder den direkte i medlemslandene. Det betyder, at en forordning kan anvendes umiddelbart af danske domstole og andre myndigheder.

Sådan er det ikke med direktiver. Direktiver er en slags rammelove. De fastlægger et fælles mål, der skal nås i alle EUs medlemslande, men det er overladt til medlemslandene at bestemme, hvordan de vil opnå målet og gennemføre direktivet.

Reglerne i direktiver gælder først, når medlemslandene har indført dem i deres nationale lovgivning – altså implementeret dem. Det er altså ikke selve direktiverne, som gælder for borgerne i medlemslandene, men de nationale love, som gennemfører indholdet af direktiverne.

Norden bør gøre fælles sag med EU-direktiver, lyder det fra Dansk Erhverv. Foto: Silje Bergum Kinsten, norden.org

Nordiske barrierer

Under det danske formandskab for Nordisk Råd i 2015 udarbejdede arbejdsmarkedets parter et prioriteret katalog over grænsehindre på det nordiske marked – på opfordring fra Grænsehindringsrådet. Nu er kataloget opdateret. Vi bringer det her.

Dansk Erhverv har udarbejdet et internt notat, som er udleveret til NORDEN NU. Her er uddrag fra notatet:

Grænsehindringsrådet har nu givet tilbagemelding herpå. Endnu engang må vi konstatere, at der ikke er sket så meget – og at viljen ikke synes at være til stede på en række områder i de nordiske hovedstæder.

Grænsehindringsrådet og det nuværende finske formandskab har bedt os (arbejdsgiversiden, red.) om at opdatere listen. Det er nu op til Nordisk Ministerråd at levere nogle resultater, så vi ikke endnu engang står skuffede tilbage. Der er nemlig fortsat mange barrierer for handel i Norden.

Kondenseret kan hindringerne rammes ind til følgende:

- Skatteregler
- Forskellig arbejdsmarkedsregulering
- Administrative barrierer
- Forskellig implementering af EU-lovgivning

Dertil kan nævnes de barrierer, som vi nogle gange undervurderer, og som vi ikke adresserer i politisk kontekst, da det ikke kan løses den vej:

- Kultur – vi tror, vi er nogenlunde ens – det er vi ikke!
- Servicevirksomheder orienterede mod hjemlands offentlige sektor
- "Perception": eksport går da til Tyskland!
- Sprog!

Den fulde barriere-liste:

1. Forskellige arbejdsudlejeregler hæmmer fri bevægelighed

2. Manglende information om love og regler fra andre nordiske lande. Erhvervsportal
3. Utilstrækkelig funktion af nordiske dobbeltbeskatningsaftaler
4. Arbejdspraktik
5. Lange sagsbehandlingstider ved arbejdsløshedsunderstøttelse
6. Skatteproblemer: Erhvervsorganisationerne støtter Grænsehindringsrådets forslag om oprettelse af en nordisk arbejdsgruppe inden for skat, der kan drøfte og aftale hensigtsmæssige administrative procedurer, fortolkning af den Nordiske Dobbeltbeskatningsoverenskomst (DBO), anvendelse af digital kommunikation m.m. og foreslår, at skatterelaterede spørgsmål, eksempelvis hindring nr. 1, 2, 15, 16 og 17 samt digitaliseringsspørgsmål 3 og 8 tages op i denne arbejdsgruppe.
7. + 10. Forskellige nationale produktkrav, herunder produktgodkendelser, standarder og certificeringer.
8. Forskelligartede krav til mærkning af medicinalvarer og langsomme godkendelsesprocedurer
9. Behov for Nordisk forum for arbejdsmarkedets parter: Erhvervsorganisationerne ser frem til en mere struktureret dialog med Grænsehindringsrådets medlemmer. En af måderne kunne være at mødes med rådet i tilknytning til rådets kvartalsvise møder. Derudover stiller vi os til rådighed for en mere ad-hocbaseret korrespondance og telefonisk dialog.
11. + 13. Manglende anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer og autorisationer/certifikater
12. Digitalisering af det offentlige er ikke inter-operationelt på tværs af grænser
14. Praktikpladser for unge
15. Norsk administration af moms er både tung og dyr
16. Voldgiftsløsning i nordisk DBO
17. Forskerskat
18. Grænsekontrol og ineffektiv offentlig transport hindrer pendling.

Danmark	Eksport mia. kr.	Eksport per indbygger, i kr	Andel %
Norden	212,7	10.839	20,7
Tyskland	128,7	1.819	12,5
USA	98,6	279	9,6
Storbritannien	81,2	1.176	7,9
BRIK-landene	73,9	216	7,2

Kilde: Dansk Erhverv pba. IMF og Danmarks Statistik

Fra min nordiske udkigspost:

Jeg har hjemme i Norden

Danske Drude Dahlerup har været professor i Sverige i 18 år, og i dette indlæg ser hun på begge lande – lidt udefra. Hun oplever, at nordiske virksomheder og befolkninger driver det nordiske samarbejde, mens politikerne sætter hælene i. Dette er hendes personlig beretning, inden hun til årsskiftet flytter tilbage til Danmark.

Af Drude Dahlerup

Jeg flyttede til Sverige i 1998, og i alle de år har vi haft bopæl i Täby, en nordlig forstad til Stockholm med den smukkeste natur lige uden for døren. Hvad jeg ikke vidste på forhånd var, at Täby er en højborg for Moderaterna, det største borgerlige parti, og hjemsted for den tidligere statsminister, Fredrik Reinfeldts politiske familiedynasti. Det mærkes i dagligdagen. Kommunen sælger eller udliciterer meget af det, som efter min mening burde være fælles; børnehaver, skoler, gymnasier, infrastruktur. Her burde de nordiske lande blive bedre til at lære af hinandens erfaringer – og mange fejltagelser.

For nylig så jeg mig omtalt som ”dansk-svensk professor” ved Stockholms Universitet, og det er måske ikke helt ved siden af. Som forsker og konsulent i, hvordan kvinder styrkes i det politiske liv, rejser jeg meget i hele verden, og for mig er det at komme hjem, uanset om jeg lander på CPH eller Arlanda. At køre over Øresundsbroen, f.eks. mellem vores sommerhus i Rørvig og vores gamle gård i Skåne, er for mig i dag som at køre mellem to landsdele i samme land, bortset fra broafgiften! Men i begyndelsen måtte jeg bare til Danmark mindst et par gange om måneden for at opleve følelsen af at være hjemme, at kunne slappe af, også mht. sproget. Nu føler jeg mig hjemme i både Sverige og Danmark, og delvist også i Island og Norge (undskyld Finland!).

Jeg flyttede til Stockholm, fordi jeg i 1998 søgte og fik et professorat på Stockholms Universitet, som var opslået i statskundskab ”med særskild inriktning på genusforskning”, dvs. kønsforskning. Det var lige min faglige kombination, og der var dengang lange udsigter til at et sådant professorat skulle blive opslået i Danmark; Ungerne var flyttet hjemmefra, og jeg havde lyst til at prøve noget nyt. Det har jeg ikke fortrudt. Kønsforskning har en stærk stilling i svensk forskning, og ligestillingsdebatten er langt mere omfattende end i Danmark – og mere konfliktfyldt, hvilket jeg ser som tegn på liv og fornyelse.

Der tales for tiden meget om mentalitetsforskelle mellem svenskere og danskere. Glem det! De to lande er grundlæggende ens, både i dagliglivet og i samfundets opbygning, forskellene ligger først og fremmest i den politiske samtale, i de politiske diskurser. Jeg er bekymret over, at den tidligere venskabelige kappestrid mellem de nordiske lande og høje grad af gensidig *policy learning* er blevet afløst af ind i mellem hadske angreb specielt mellem danske og svenske politikere. Derfor skrev jeg for nogle år siden kronikken ”En guide til dansk-svenske fordomme”, som blev bragt samme dag

Danmark og Sverige er grundlæggende ens, både i dagliglivet og i samfundets opbygning. Forskellene ligger først og fremmest i den politiske samtale, i de politiske diskurser, skriver Drude Dahlerup.

i Politiken og Dagens Nyheter (16. okt. 2013). Fra min udkigspost som dansk-svensk professor i Stockholm bliver jeg ind imellem bedt om at kommentere i svenske medier, hvad der er sket i Danmark, og omvendt beder danske medier mig om at kommentere, når "svenskerne" nu igen har lavet et for danskere uforståeligt politisk korrekt træk.

I sommer opstod der så også i Sverige en debat om svenske værdier, uden tvivl på baggrund af de 163.000 asylansøgere, som Sverige tog imod i 2015, før man pludselig sagde stop. Danmark tog til sammenligning imod 20.000. Nu diskuteres det, om der findes særlige svenske værdier – på samme måde som den danske regering længe har ledt med lys, lygte og kanoner efter danske værdier.

Socialantropologen Aje Carlbom fra Malmø Universitet har dog sagligt påpeget, at ifølge de globale meningsmålinger i World Value Surveys er Sverige det land i verden, hvor befolkningen stærkest værdsætter individuel frihed, sekularisering og ligestilling. Danmark ligger også højt her, om end ikke på linje med Sverige. Men man kan ikke konkludere, at disse værdier er unikke for Sverige eller for Danmark i et globalt perspektiv; de er også udbredte i mange andre moderne lande, og i segmenter i langt flere, men de er allermest udbredt i Sverige.

Som dansker bliver man utroligt godt modtaget i Sverige. Men der er alligevel en udefinerbar grænse, der markerer, hvem der er de rigtige svenskere. Da jeg under et møde med en kendt amerikansk feminist tillod mig at komme med kritik af svensk ligestillingspolitik, akkurat som mange andre gjorde, udbrød en af de tilstedeværende svenskere pludseligt: "Hvordan kan du tillade dig at kritisere Sverige, når du kommer fra Danmark?". Omvendt blev jeg engang i en ligestillingsdiskussion på et dansk universitet spurgt: "Hvordan kan du tillade dig at kritisere den danske ligestillingspolitik, når du bor i Sverige?" Begge gange protesterede de øvrige tilstedeværende dog, men jeg var målløs. Jeg føler det tværtimod som et privilegium at kunne se begge lande lidt udefra.

Jeg ønsker en stærkere udvikling af det nordiske samarbejde. I stedet for at forskanse os i hver sin pindsvinestilling som reaktion på de foranderlige tider, bl.a. Brexit, har vi brug for øget nordisk samarbejde, både når det gælder vores egen udvikling, og Nordens stemme i verdenssamfundet. Det nordiske samarbejde har en stærk folkelig forankring, og samarbejdet mellem virksomhederne i de nordiske lande udvikles hele tiden. Det er vores politikere, som halter bagefter. Der foreligger flere seriøse forslag til diskussion, bl.a. Nordisk Forbundsstat

(Gunnar Wetterberg), en Nordisk Plan-B (Niels I Meyer), en plads til Norden på G20-møderne (Jonas Gahr Støre). Vi har brug for et aktivt civilsamfund, bl.a. i Foreningen Norden, som kan sparke politikerne i gang.

Men nu takker jeg for mig. Når jeg til årsskiftet bliver professor emerita ved Stockholms Universitet, flytter jeg hjem til Danmark. Det er ikke mindst børnebørnene, som trækker. Men jeg lover, at jeg vil blive ved med at blande mig i både den svenske og den danske debat!

Drude Dahlerup, 71, er professor i statskundskab ved Stockholms Universitet.

Her fra Stockholm har Drude Dahlerup i de senest 18 år haft sin nordiske udgispst, hvorfra hun beretter hun om indtryk og oplevelser. Nu er hun på vej tilbage Danmark. Foto: pixabay.com

Nordvision:

Gylden fremtid for nordisk tv-partnerskab

De nordiske nationale radio- og tv-virksomheder udveksler og co-producerer årligt 5000 programmer og samarbejder om lige så mange nyhedsindslag. Nu skal der samarbejdes digitalt og om fælles teknologiske platforme. Det vil betyde store besparelser, som skal bruges til stærkere indhold.

Mediemennesker i radio og tv har altid samarbejdet meget. Det er nødvendigt. Det er derimod ikke nødvendigt at samarbejde på tværs af virksomheder og nationale grænser. Alligevel har de nordiske public service-medievirksomheder på indholdssiden skabt verdens formentlig bedste og mest omfangsrige regionale samarbejde. Samarbejdet foregår i Nordvision, et tremands kontor og en skov af kreative netværk bestående af eksperter og chefer inden for distribution, database-journalistik, etik og sociale medier.

Samarbejdet revitaliseres

Henrik Hartmann har været generalsekretær i Nordvision i de seneste 10 år, og han spår, at samarbejdet står foran en ny, stor udvikling:

- Vi har i en årrække haft det uformelle princip blandt de nordiske virksomheder, at vi deler det, vi ejer. Sådan har det været med programmer, arkiver og nyheder. I de senere år har vi sam-produceret mere og mere. Nu skal vi finde ud af, hvor meget teknologi vi kan være fælles om, når det handler om publicering og distribution. Jeg fornemmer, at der er vilje og styrke til et mere forpligtende, men også mere givtigt samarbejde end hidtil.

NRK og DR i forbilledligt samarbejde

Hartmann peger på, at DR og norske NRK samarbejder om at fremme ny rytmask musik:

- Vi har haft stor tilslutning fra unge, som kan eksponere deres musik gratis via nettet til radio-programmer. I Danmark har vi Karrierekanonnen på P3. I Norge er titlen Urørt. Det særlige er, at både DR og NRK har investeret i samme server og brugergrænseflade, som minimerer udgifterne til både udvikling og vedligehold. Den model kan sagtens udvides til at omfatte for eksempel apps, siger Hartmann.

Han tror på, at det nordiske radio-tv-samarbejde går imod en ny guldalder:

Bønderøven er DRs mest udvekslede program i Norden i 2015/16. Foto: Peter Wath, DR

- Jeg oplever en fornyet respekt om det nordiske samarbejde, fordi vi kan lære enormt meget af hinandens løsninger, f.eks. om smarte tekniske løsninger og brugerinddragelse. Interessen for at bruge hinandens løsninger vokser og derfor er det også naturligt, at vi i mange tilfælde også samarbejder om selve løsningerne.

Skal kunne matche de private giganter

Presset fra de helt store spillere på markedet vil også vokse:

- Netflix har cirka 900 udviklere, som konstant arbejder med at gøre det hele så nemt som muligt for de 70 mio. brugere. Netflix har ressourcer til at købe OL-rettighederne, hvis det skulle være, og YouTube har det samme. Det er den slags spillere, vi er oppe imod, siger Hartmann, som dog advarer mod alt for store samarbejdsprojekter i Norden:

- Jeg tror, at samarbejdet vokser frem, om ikke af sig selv, så med stadig større styrke, fordi vi kan se nytten, nemlig bedre og økonomibesparende løsninger, som kommer brugerne til gode, og som bevirker, at vi kan fastholde en meget stor befolkningsgruppe.

- Vi må samtidig anerkende, at der er tale om fem selvstændige, nationale public service-medier. Derfor vil helt store fælles teknologiprojekter med alle fem institutioner involveret muligvis ikke få den ønskede effekt. Men mindre kan gøre det. Vi kan eksempelvis opnå synergi, når alle radio-app-eksperterne arbejder sammen. På den måde kommer vi ikke haltende efter en spiller som Spotify, siger Hartmann.

eø

NORDVISION

Vi får bedre produktioner for færre penge, når vi samarbejder nordisk, siger Nordvisions generalsekretær Henrik Hartmann, som nu også kan spore stærkt voksende interesse for teknologisk samarbejde. Tidligere var næsten al fokus på programindhold.

Foto: Bjarne Bergius Hermansen, DR

Genopfind det nordiske

Af Troels Mylenberg

Selv ikke de mest forbenede kritikere af det internationale samarbejde eller de mest skuffede globalister kan se nogen anden vej. Verden er nødt til at arbejde sammen om de internationale problemer og udfordringer. Der bliver flere og flere af dem. Både fordi vi, hvad end vi vil det eller ej, automatisk inddrages i den større verden, og fordi vi i stigende grad handler, arbejder, rejser og i det hele taget agerer over landegrænserne.

Men samarbejdet er i krise. FN-systemet kæmper med legitimitet og har altid gjort det, hvilket udfordrer den politiske styrke i den organisation. De seneste par år har endvidere vist os et samspilramt EU, hvor både aktørerne i Bruxelles og ude i de 28, snart 27, medlemslande ikke har kunnet finde fælles fodslag om særlig meget af det vigtige.

Det hele har selvfølgelig skubbet til yderligere politiske polariseringer, og ingen kan vist lige på stående fod nævne internationale konflikter, der er blevet løst de senere år.

Ikke mindst af den grund synes der er være behov for en nytænkning af det internationale samarbejde, for ikke at sige, at vi måske skulle begynde forfra.

Det synes derfor ganske oplagt, at vi i Danmark i langt højere grad bestræber os på at begynde i vores nærområde, det nordiske.

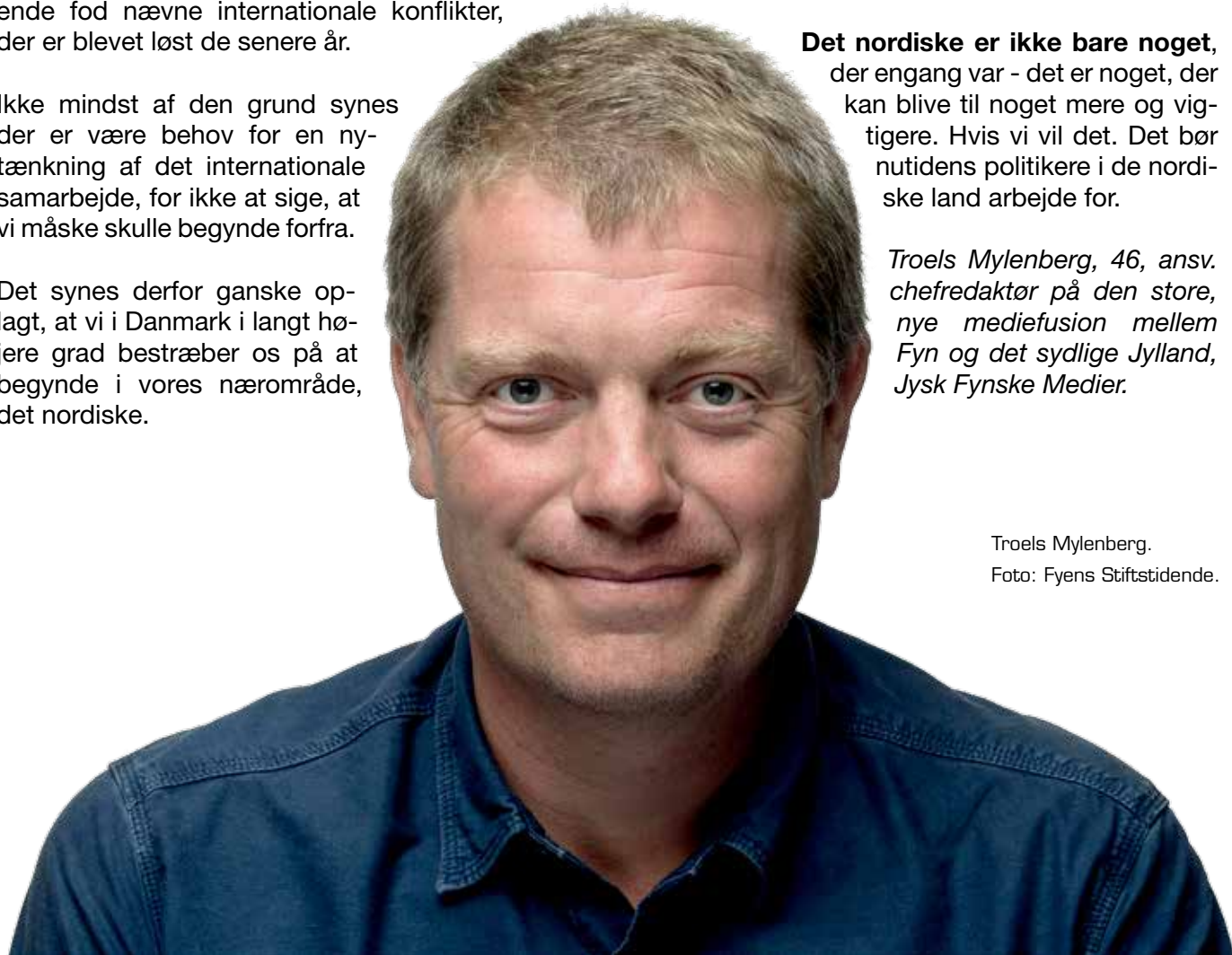
De seneste par årtier er Det Nordiske (der findes stadig mennesker, der kan sige de ord med monstrøs patos) desværre blevet en stadig mindre del af vores internationale tankesæt. Jovist har vi da kulturelt samarbejde mellem landene, og Nordisk Råd eksisterer, men mest som en påmindelse om en tid, der var engang. Selv om den såkaldte skandinaviske tone er blevet et internationalt hit i forhold til tv-serier, især de kølige krimier, så opleves det fælles nordiske som en saga blot.

Det er ikke bare ærgerligt, det er også en historie om forspildte muligheder. For ret beset repræsenterer Norden, altså de skandinaviske lande samt Island og Finland, en del af verden, der har mere at give til fællesskabet end de fleste. På mange måder har vi i Norden vist vejen til fredelig og demokratisk sameksistens, og i adskillige sammenhænge har vi præget langt større internationale sammenhænge, end vi måske tror.

Det nordiske er ikke bare noget, der engang var - det er noget, der kan blive til noget mere og vigtigere. Hvis vi vil det. Det bør nutidens politikere i de nordiske land arbejde for.

Troels Mylenberg, 46, ansv. chefredaktør på den store, nye mediefusion mellem Fyn og det sydlige Jylland, Jysk Fynske Medier.

Troels Mylenberg.
Foto: Fyens Stiftstidende.

Grünewald og Apachedansen

Museumsdirektør Lars Kærulf Møller fortæller den fantastiske historie om svenske Isaac Grünewald og hans ikoniske maleri 'Apachedansen'.

Af Lars Kærulf Møller

I Bornholms Kunstmuseums arkiv findes et foto af den svenske kunstner Isaac Grünewald malende på et billede under et besøg hos lektor Aage Jacobæus i hans hjem i Rønne. Fotografiet stammer nok fra 1926-28, men den kunstinteresserede bornholmer og den siden verdensberømte svensker havde sandsynligvis mødt hinanden 10 år tidligere i 1916, hvor Grünewald udstillede på den svenske modernistudstilling i Den Fries udstillingsbygning i København. Ud over det familieportræt, som Grünewald ses med på fotografiet, sikkert forestillende hustruen, Sigríd Hjertén, og et af børnene, kendes der ingen malerier af Grünewald fra besøget på Bornholm, men fra et udstillingskatalog fra 1919 ved vi, at Aage Jacobæus ejede ikke mindre end fire af Grünewalds malerier.

Matisse åbner for en ny verden

Isaac Grünewald (1889 – 1946) var en af de betydeligste svenske modernistiske kunstnere fra ca. 1910 og frem til sin død. Han blev uddannet som maler i Sverige i årene 1905 – 1908, hvorefter han rejste til Paris og blev elev hos Henri Matisse frem til 1911. På Matisses skole blev han introduceret til de nye franske strømninger. Han ser Braque og Picasso, men især Matisses egen fauvisme påvirker ham, selvom Matisse selv tog afstand fra elevernes "Matisseri". Også kendskabet til Cézanne og de nordiske forbilleder, svenske Ernst Josephson og norske Edvard Munch, satte sig spor i hans kunst. Efter hjemkomsten blev han bannerfører for den nye ekspressionistiske retning og udstillede både i Sverige og Danmark som eksponent for det nyeste i kunsten. Allerede i 1915 får han et internationalt gennembrud, da han udstiller på avantgardegruppen Der Sturms udstilling i Berlin.

Grünewald havde i 1911 giftet sig med maleren Sigríd Hjertén. På trods af de stærke antisemitiske kræfter i Sverige allerede fra omkring 1917 og frem til 2. verdenskrigs slutning fik han stor succes og lavede mange store offentlige udsmykninger og var

fra 1932 – 42 en afholdt professor ved Kunstakademiet i Stockholm. Sigríd led af psykiske problemer og var indlagt i lange perioder. I 1937 blev de skilt og Isaac giftede sig igen med Märta Grundell samme år. De to omkom i en flyulykke under en tur fra Oslo til Stockholm d. 22. maj 1946.

Apachedansen forsvinder

Billedet 'Apachedansen' har en helt speciel historie. Akvarellen, der normalt dateres til 1918, men af Grünewald selv dateres til 1915, blev udstillet i København i marts 1919. Billedet er næsten ikonisk i dets ekspressionisme med tydelig inspiration fra Kandinskys farver og med det karakteristiske projektørlys, som vi også kender fra f.eks. Frans Marcs og herhjemme fra Jais Nielsens billeder fra samme tid, og som Grünewald selv nævner som et symbol på den nye tid, modernismen.

Billedet blev stjålet på udstillingen, og Grünewald indrykkede en annonce i Politiken, hvor han efterlyste billedet og tilbød at bytte det mod et andet billede, men billedet dukkede aldrig op, og en svensk avis skrev med tydelige antisemitiske undertoner, at "forsvindingsnummeret" sikkert var iscenesat af kunstneren selv for at skabe opmærksomhed.

Først i 2010 genfindes billedet. Det bliver indleveret på Bruun Rasmussens auktioner med en forklaring om, at det har været i en families eje i tre generationer og oprindelig er givet til familien som tak for hjælpen med at redde jøder til Sverige under 2. verdenskrig.

Billedet bliver forsigtigt vurderet til 40–60.000 kr., men sælges for kr. 420.000.

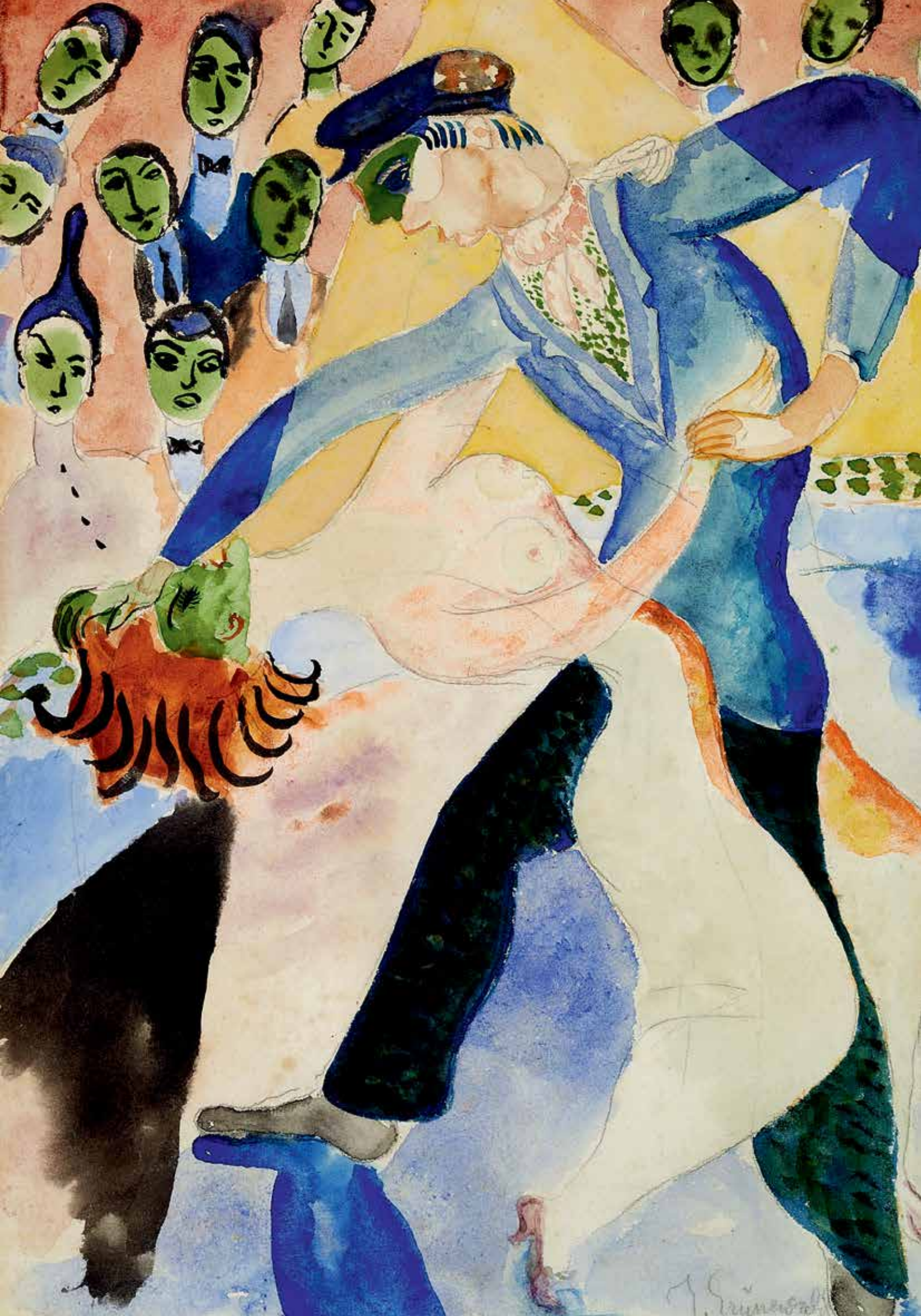
Dansen solgt for 3,8 mio. kr.

Akvarellen var forarbejde til et oliemaleri med samme titel, der tilhørte Grünewald-familien, indtil det i 2001 blev solgt på auktion i Sverige for 3,8 mio. danske kr.

Apachedansen, som Grünewald har set den på en parisisk natklub, var en højdramatisk dans, der skulle gengive den voldsomme diskussion mellem den prostituerede og hendes alfons.

Apachedansen i akvarel-udgaven.

Foto: Bruun Rasmussen Kunstauktioner.

Omkring århundredskiftet, i den såkaldte 'La belle époque', var Paris hærget af kriminelle bander, der var berygtede for deres blodige skånselsløshed. Bandemedlemmerne blev kaldt apacher, med henvisning til de – i hvert fald i beretningerne – farlige og krigeriske nordamerikanske indianere, og i år 1900 ser vi f.eks., at en fransk politiinspektør beskriver et særligt blodigt opgør i den parisiske underverden med ordene: "C'est un véritable truc d'Apaches!".

'Volden' breder sig

Det varede ikke længe, før underholdningsbranchen så et potentiale i volden. Især den kendte danser Maurice Mouvét opsøgte ligefrem de natklubber, hvor apacherne holdt til, for at søge inspi-

ration til nye danse, og i 1908 opfører han den for første gang som show på Maxim's. Senere tager han den til USA. I 1931 kan man genfinde dansen i Chaplins "Byens lys", hvor han som vagabond ser den på en natklub og, da han tror, det er et ægte slagsmål, bryder han ind og afbryder dansen. Som stilelement har den overlevet helt frem til vor tid, hvor den f.eks. kunne opleves i Baz Luhrmanns film fra 2001 "Moulin Rouge!".

Selve maleriet fik i øvrigt også en rolle i Jan Guillous kriminalroman "Tyvenes marked" fra 2004.

Lars Kærulf Møller er direktør for Bornholms Kunstmuseum. Han skriver en serie i NORDEN NU om store, men i Danmark næsten ukendte, malere fra de øvrige nordiske lande.

Isaac Grünewald i lektor Aage Jacobæus hjem i Rønne. Ca. 1928.

Læserbidrag:

Erfalasorput – vores flag

Regeringen har gjort de grønlandske og færøske nationaldage til officielle flagdage. Foreningen NORDEN i Hvidovre fik kommune og borgmester med til at markere.

Borgmester Helle Adelborg bød velkommen og lovede, at Hvidovre Kommune også fremover vil flage med det grønlandske flag på Grønlands nationaldag d. 21. juni og med det færøske flag på Færøernes nationaldag d. 29. juli, og at de nordiske flag fremover vil vaje på flagstængerne foran rådhuset på Nordens Dag d. 23.marts.

Lokalformand for Foreningen NORDEN, Hvidovre, Flemming Thøgersen mindede om, at Danmark har verdens formentlig ældste flag og Grønland et meget nyt. Og hvor det danske kom i kamp, blev det grønlandske valgt i en langvarig demokratisk proces.

Landsstyrelsesmedlem i Foreningen Norden, Karen Hegelund-Jensen, glædede sig sammen med andre grønlændere over at være repræsenteret og markeret på sit lands egen dag. Hun kunne berette om historien bag 'vores flag', Erfalasorput.

Ideen til Grønlands flag opstod i 1973, og året efter kom de første 11 forslag. Der var længe debat, om flaget skulle have det nordiske kors, og om den grønne farve skulle være en del af det. I 1980 organiserede Hjemmestyret en konkurrence, hvor der kom 555 forslag. Man nåede dog ikke til enighed og valgte at invitere udvalgte kunstnere. Med stemmerne 14-11 i Landstinget blev Thue Christiansens ide med det rød-hvide flag med cirklen valgt.

I dag er uenigheden lykkeligvis glemt, og der er stor opbakning om Erfalasorput. Nu også på danske offentlige bygninger.

Jens K. L. Jørgensen, Hvidovre

Et lille, men dedikeret medlemskreds samledes i sang omkring flaget. I kredsen ses tv. formand Flemming Thøgersen, og kvinderne til højre for flaget er borgmester Helle Adelborg samt landsstyrelsesmedlem Karen Hegelund-Jensen i nationaldragt. Foto: Jens K.L. Jørgensen

Norden – en solidarisk region

Der er brug for en ny nordisk vision, som både borgere, politikere, virksomheder og civilsamsfundsorganisationer kan engagere sig i. Lad os kalde den for Norden – en solidarisk region. Solidaritet både internt i de enkelte lande og mellem mennesker. Solidaritet både mellem de nordiske lande og solidaritet med resten af verden.

Af Line Barfod

Vi tager alle det nordiske samarbejde for givet. Det nordiske samarbejde er et af de ældste og mest omfattende regionale samarbejder i verden. I århundreder førte vi krige indbyrdes, og nogle lande var kolonier af andre lande. Men det lykkedes at lægge stridighederne væk og i stedet opbygge stærke bånd og samarbejder.

Men nu er det nordiske samarbejde under et så voldsomt pres, at det har resulteret i, at der er kommet grænsekontrol for første gang i mange, mange år. Og mange efterlyser stærke mænd/kvinder, der gennemtvinger nye regler i stedet for at afvente lange demokratiske drøftelser.

Det nordiske samarbejde bygger på respekt for de nationale forskelle og ligheder. Respekt for mindretal og den enkeltes frihed i fællesskabet.

I skyggen af første verdenskrig blev de første Foreningen Norden stiftet i Danmark, Sverige og Norge, og de indledte hurtigt et fælles arbejde for fredelig sameksistens og fælles politiske mål i Norden under mottoet 'Kendskab giver venskab'. Stifterne håbede, at man ved øget samarbejde og forståelse kunne undgå endnu et krigsmareridt. En opgave, der desværre stadig er aktuel i forhold til verden omkring os.

Verdens ledere har i FN vedtaget den mest ambitiøse plan nogensinde for at skabe en bedre verden. Norden ligger i top i forhold til at opfylde de 17 verdensmål. Vi kan se, at den udvikling vi har haft i Norden med udgangspunkt i de fælles nordiske værdier: lighed, tillid, lav magtdistance, inklusion, fleksibilitet, respekt for naturen, protestantisk arbejdsetik og æstetik, har betydet, at vi er nået længere end resten af verden i forhold til at opfylde verdensmålene.

Men også i Norden har vi et stykke vej, før vi har afskaffet fattigdom, skaffet anstændige jobs til alle, med lige løn for kvinder og mænd, nedbragt bru-

gen af fossile brændstoffer og etableret bæredygtigt forbrug samt alle de øvrige mål.

Jeg mener derfor, at der er brug for en ny nordisk vision, som både borgere, politikere, virksomheder og civilsamsfundsorganisationer kan engagere sig i.

Det kunne f.eks. være: **Norden – en solidarisk region.**

Det kan både være solidaritet internt i de enkelte lande mellem mennesker. Det kan være solidaritet mellem de nordiske lande og det kan være solidaritet med resten af verden.

Line Barfod peger på, at de nordiske lande har meget at gøre endnu – sammen. Det gælder eksempelvis at arbejde imod fattigdom, at skaffe anstændige jobs til alle, lige løn for kvinder og mænd, nedbringe brugen af fossile brændstoffer og etablering af bæredygtigt forbrug.

VERDENSMÅL for bæredygtig udvikling

Grafisk illustration: Verdens Bedste Nyheder

Norden står med mange gode muligheder for både at skabe langt bedre livsbetingelser for mennesker i de nordiske lande og for at hjælpe med løsninger til mennesker i andre dele af verden. Vi har i de senere år set en stigende interesse i forhold til nordisk mad, nordisk kultur (f.eks. krimier, tv-serier mv) og nordiske grønne løsninger. Det kan vi udnytte langt bedre, end vi gør i dag, til at skabe mange flere arbejdspladser.

Og vi kan samtidig få mere og bedre kultur, velfærd, arbejdsmarked, uddannelser, beredskab mv, hvis vi samarbejder langt mere, end vi gør i dag. Der er et stort uforløst potentiale. Vi kan f.eks. samarbejde langt mere på sundhedsområdet, herunder i forhold til forskning, specialiseret behandling og telemedicin.

Vi kan etablere en fælles nordisk eksportstøtte for nordiske virksomheder, i stedet for en række organisationer og ambassader, der kæmper indbyrdes. Vi har efterhånden en del eksempler på, at vi opnår langt mere ved at gå sammen i nordiske fremstød. Og samtidig vil et nordisk samarbejde i forhold til verdensmålene virkelig kunne gøre en forskel mange steder i verden.

Vores kultur og sprog er pressede af globaliseringen. Det er oplagt med mere samarbejde omkring

f.eks. tv, især børne-tv, computerspil og læringsprogrammer til skoler, uddannelsessteder og hjemmeundervisning.

Vi har alle brug for at få flere mennesker inkluderet på arbejdsmarkedet og her kan en fælles satsning på socialøkonomiske virksomheder gøre en stor forskel. Samtidig med at det kan skabe arbejdspladser og udvikling i nogle områder, hvor traditionelle private virksomheder ikke kan klare sig.

Der er nok at tage fat på, men det starter med at vi sætter os nye mål. Her er verdensmålene et godt udgangspunkt, da verdens ledere, inklusive de nordiske, allerede har vedtaget dem.

Foreningen NORDEN er en stærk og folkeligt forankret organisation. Vi bør gå forrest i at rejse debatten og arbejde for et solidarisk Norden. Og vi bør konkret arbejde for langt mere nordisk samarbejde. Og ikke mindst for at vi igen frit kan rejse over de nordiske grænser.

Line Barfod er advokat og medlem af Foreningen Nordens landsstyrelse. Hun er tidligere folketingsmedlem for EL og sidder bl.a. i regeringens Dialogforum for Samfundsansvar og Vækst. Indlægget er en forkortet udgave af et indlæg, hun holder under Rødding Kulturge i begyndelsen af oktober.

Dansk, nordisk eller...?

1814 var et skelsår for Danmark – også sprogligt. Henrik Hagemann genopfrisker vores svage hukommelse om det danske og nordiske ordstofs oprindelse. Vi er nået til tiden efter 1800.

Af Henrik Hagemann

Første betydningsfulde begivenhed: Som bekendt blev Danmark og Norge adskilt efter mere end 400 års samliv i form af tvillingerigerne, som det blev kaldt. Den påtvungne skilsmisse som følge af Napoleonskrigene fik også store sproglige følger.

Forud havde man i Norge i 1739 indført dansk i undervisningen i stedet for latin, og dansk var blevet rigtigt skolefag i latinskolerne i 1775. Her havde man et rent dansk skriftsprog som forbillede, og der blev indøvet en udtale tæt på skriftbilledet. Den passede nok bedre til skriftbilledet end datidens sædvanlige udtale i Danmark, for den norske var temmelig bogstavret; men det var og blev lidt kunstigt, for afstanden til almindeligt norsk talesprog var naturligvis stor.

I byerne i Norge havde man omkring 1800 to slags sprog, et højtideligt og et til hverdagsbrug. Det højtidelige var meget præget af dansk og blev brugt i f.eks. prædikener og foredrag; den danske indflydelse kom via tilflyttede embedsmænd og handelsfolk og via den påvirkning som norske studenter havde fået under deres studieophold i København – og så selvfølgelig via det danske skriftsprog.

Efter adskillelsen fra Danmark i 1814 vedtog Stortinget at alle love skulle udfærdiges i 'det norske sprog', lige som man havde betegnet sproget i 17. maj-grundloven for norsk. Det var naturligvis af taktiske grunde over for svenskerne, for det var reelt blot et nyt navn for det hidtidige dansk-norske fællessprog. Men med romantikken og de nationale strømninger i hele Europa voksede også de stærke krav om et mere selvstændigt norsk sprog frem, og fra 1830 fik vi for alvor gang i de bestræbelser, der førte til vore dages bokmål og nynorsk.

I Danmark, Norge og Sverige indbefattede romantikken og de nationale strømninger en stor interesse for oldnordisk stof. I Danmark er Johs. Ewald blandt de første, som bruger dette stof litterært. Han skrev 'Rolf Krage' og 'Balders Død', og han brugte de nordiske guder som figurer i sine tekster: Odin, Freya, Thor, Balder osv.

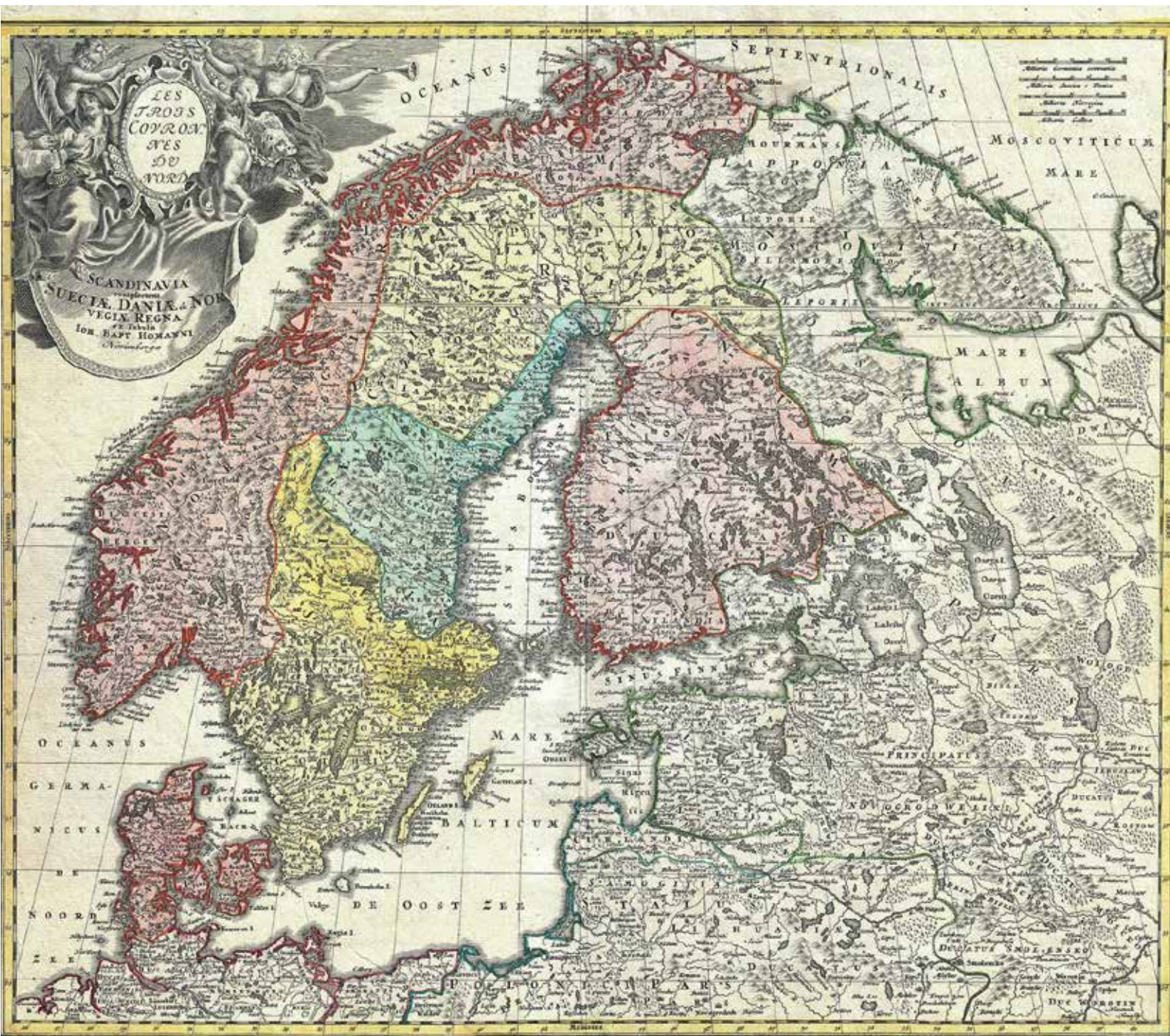
Oehlenschläger blev i 1810, kun 7 år efter sin debut, udnævnt til professor i æstetik. Det var han naturligvis beæret over, så han søgte audiens hos kongen for at sige pænt tak. Men han manglede ikke selvtillid, for han spurgte majestæten om ikke han måtte nøjes med at være professor på halv tid og så være digter den anden halve arbejdstid. Det fik han lov til.

Også Oehlenschläger var stærkt optaget af den oldnordiske litteratur. Han forelæste på et tidspunkt over de islandske sagaer. Blandt hans studenter var en vis Rasmus Rask – senere Nordens største sprogforsker; jeg kalder ham sprogvidenskabens Linné. Han sendte efter forelæsningen et lille brev til hr. professor Oehlenschläger og tillod sig allerdanigst at gøre hr. professoren opmærksom på en lille filologisk unøjagtighed i hr. professorens seneste forelæsning. Hvori unøjagtigheden bestod, ved jeg ikke, men Rask havde sikkert ret.

Samme Rasmus Rask er højt skattet i Island. Han støttede kraftigt at islandsk skulle have de to selvstændige bogstaver /þ/ og /ð/, selv om de ud fra en sprogsystematisk betragtning kan anses for at være såkaldt kombinatoriske varianter af /t/ og /d/; men de har fået lige så selvfølgelig en status i islandsk som alle andre bogstaver og er nærmest blevet symboler for et selvstændigt islandsk skriftsprog.

Helt fra Kalmarunionens slutning og til ind i 1800-tallet var der mildt sagt et anspændt forhold mellem Danmark-Norge og Sverige-Finland. Det var så anspændt at Gustav IV i 1803 forbød at indføre danske skrifter i Sverige. Alligevel fik vi da i dansk en del låneord fra svensk: *emne, om-dømme, foretræde, område, redegørelse, højlydt, jævnbyrdig* og flere andre. Fra Norge, som vi altså var i union med, fik vi i samme periode bl.a. *gut, li, sæter, fos, fravær, nærvær, hyggelig*. Dem opfatter vi vist som ærkedanske i dag.

Den store interesse for det oldnordiske fik ikke særlig indflydelse på almensproget, mærkeligt nok. Jeg kender kun ordet *sold* (drikkegilde); det stammer vistnok fra de islandske studenter der boede på Regensen.

200 år gammelt kort over de nordiske lande. Foto: norden.org

Verdens største højtlesning

Nordisk Biblioteksuge under Foreningerne Nordens Forbund arbejder på at udbrede nordisk læsning, litteratur og uddannelse i Norden og nærområderne. Mandag d. 14. november 2016 starter Nordisk Biblioteksuge for 20. gang - en uge, der vil manifestere højtlesning, nordisk fortællekultur og litteratur. Det bliver en uge fuld af højtlesning, udstillinger, debatter og kulturoplevelser på tusinder af biblioteker, skoler og forsamlingslokaler over hele Norden. Når det er mørkest i vores lande, tænder vi et lys og læser bøger. Dette er grundidéen i Nordisk Biblioteksuge.

Det bliver muligvis en uofficiel verdensrekord, når man mere end 2000 steder læser højt af årets udvalgte tekster på de forskellige sprog på samme tid.

Tilmeld din skole, dit bibliotek, eller institution under fanen 'Tilmelding' på www.bibliotek.org/da

Midt i september var der tilmeldt næsten 700 arrangementer, herunder 170 i Danmark. Foto: norden.org

Læserbidrag:

Fællesnordisk skriftsprog

Da jeg er overbevist om, at der på et tidspunkt vil blive dannet et fællesnordisk statsforbund, vil jeg foreslå, at man snarest begynder at forberede dette ved at udvikle et fællesnordisk skriftsprog.

Dette skal ske gradvis over en 30-årig periode. Tilsvarende som det tyske skriftsprog er dannet under dannelsen af "Det tyske Forbund". Det tyske talesprog er jo endnu vidt forskelligt fra Slesvig-Holsten til Bayern og fra Rhinland til Preussen. Ligeledes skrives der på engelsk ens overalt i Storbritannien, selv om talesproget er forskelligt fra Skotland til Kent og fra Wales til London eller Nordirland.

Man kunne begynde med fælles bogstaver, alfabet, talord og grammatik. Ordene i skriftsproget kunne først udvælges som de ord, der hyppigst indgår i de nordiske sprog, og i øvrigt lade ordene fra de folkerigste nationer få forrang (dvs flest svenske og dernæst omtrent lige mange danske, norske og finske; men forholdsvis få islandske, færøske, grønlandske og ålandske).

De nordiske regeringer skal forpligte sig til, at disse nye ord årligt skal indgå i skoleundervisningen, i de offentlige nyhedsformidlinger og i alle offentlige dokumenter og skrivelser.

Hans J. Larsen, Vamdrup

Læserbidrag:

Fællesnordisk id-kort, tak!

For første gang i flere år måtte jeg denne gang melde fra til repræsentantskabets møde, denne gang i Herning; ellers havde jeg nok "råbt op".

Jeg er selvsagt enig i, at paskontrol mellem de nordiske lande er et midlertidigt onde, der bør afvikles snarest muligt, men sagen har også et andet interessant aspekt.

Man nævner selv i resolutionen fraværet af et internationalt gyldigt identitetskort for alle, så dette var måske lejligheden til at få et sådant, så folk uden kørekort ikke skal vise pas i alle mulige sammenhænge for overhovedet at være her.

Et kvantespring i den nordiske selvforståelse kunne derfor være et fællesnordisk internationalt identitetskort til alle; det vil selvfølgelig kræve billede, men det vil til gengæld være 100 pct. "neutralt", forstået på den måde, at der ikke er uvedkomne oplysninger som på det indenlands ofte krævede sygesikringskort. I dag kræver det faktisk fremvisning af sygesikringskort, hvis man skal bruge fotokopieringsmaskinen på kommunens biblioteker, (tro det, eller lad være!).

Da ingen af de nordiske lande mig bekendt har et Ausweis, er her lejligheden til internationalt at markere det enestående indbyrdes forhold, vi har i Norden. Selvom det er på dyster baggrund, så vil det lette livet for både pendlere og grænsehandlere på begge sider af Øresund.

*F. Skougaard Ebenhecht,
Holstebro Lokalfdeling*

Paskontrol. Foto: Yadid Levy, norden.org

Kolon i stedet for punktum

Stor nordisk sprog- og kulturfestival i Aarhus næste år. Nordisk Sprogkoordination efterlyser bidrag.

Det nordiske fællesskab reduceres i den offentlige bevidsthed ofte til noget med vikinger eller pasunion, mener Nordisk Sprogkoordination, som forvaltes af FNF, Foreningerne Nordens Forbund.

Men i stedet for at skue tilbage i tiden, vil Nordisk Sprogkoordination se fremad og præsenterer en ny sprog- og kulturfestival, der holder døren åben for fremtiden. Med afsæt i, hvor meget vi sammen kan opnå med en bedre nabosprogsforståelse og et indbyrdes kulturfællesskab, sætter festivalen spot på de værdier, der fremover skal tegne, hvad man kalder for 'en helt unik region, som allerede er verdenskendt for innovation, ligestilling, miljøhensyn og meget mere'.

KOLON bliver den første og største nordiske sprog- og kulturfestival, når den løber af stablen i Aarhus fra 18. til 22. september 2017. Festivalen arrangeres i samarbejde med Europæisk Kulturhovedstad Aarhus.

Festival om fællesskabet i fremtiden

Den nye festival skal fungere som en identitets-skaber på tværs af geografiske, professionelle og aldersmæssige skel. Og i stedet for at sætte punktum lukker den op: KOLON er tre dage med inspiration til, hvad en styrket internordisk sprog- og kulturforståelse kan føre med sig af gevinster.

I samarbejde med de centrale aktører inden for det nordiske sprogsamarbejde præsenteres under festivalen en lang række forskellige aktiviteter. Hver især – og specifikt i forhold til 1) børn og unge, 2) akademikere, 3) sprog- og kulturaktører 4) det offentlige publikum – fokuserer på den identitet, vi nordboere spejler os i, og skærper vores syn på, hvor vigtigt det er at blive ved med at lære af hinanden og udveksle ambitioner.

Sprogkoordinationen efterlyser bidrag og idéer til indslag. Fristen for indsendelse af forslag er 1. november 2016. Initiativtagerne selv skal betale for, at ideerne kan realiseres. KOLON sørger for ramme og offentlig platform.

Læs om KOLON på sprogkoordinationen.org, som også rummer masser af spændende aktiviteter og viden om nordisk sprog i bred forstand. eø

Ny næstformand i Foreningen NORDEN

Tidligere formand for Folketingets Udenrigsudvalg og folketingsmedlem for Venstre fra 2005-2011, Marion Pedersen, 67, er valgt til ny næstformand for Foreningen NORDEN, hvor hun afløser Georg Møller. Marion Pedersen skal lede foreningen, som har 11.000 medlemmer fordelt på 100 afdelinger, sammen med formanden, tidl. minister Mogens Jensen, MF (S).

Marion Pedersen har været Venstres øresundsordfører og beredskabs- og hjemmeværnsordfører. Formand for Udenrigsudvalget 2009-2011. Næstformand for den danske delegation til Nordisk Råd 2007-2011. Hun driver sammen med sin mand et autoværksted på Amager.

Nordisk kunst og kultur i Rødning

Den første uge af oktober flyder Rødning over med nordiske tanker og udtryk. Dels på højskolen (se side 32-33) og dels i Rødning Centret, hvor bl.a. Finleif Mortensen fra Færøerne viser malerier, som ifølge programmet er en kombination af naturens egne farver med en undertone af noget flygtigt og poetisk. Et abstrakt udtryk, hvori den naturalistiske figuration blot anes. Finleif Mortensen arbejder hovedsageligt med naturalistiske kompositioner, hvor inspirationen kommer fra de små bygder ud til havet, bl.a. Kvívík, som er motiv på det viste maleri.

Foreningen Norden, Haderslev-Frøs Herred, har arrangeret og er hele ugen vært for talrige aktiviteter. Det nordiske tema åbnes af tidl. minister for nordisk samarbejde Carl Holst, MF (V).

PP

Magasinpost
UMM
Id nr.: 46517

WEEKEND I MAGISKE ISLAND

Pris pr person i delt dobbeltværelse er fra **3.110,-**
og er inkl. fly t/r, to hotelnætter med morgenmad og
halvdagstur til Blue Lagoon.

To skønne dage i Island inkl. halvdagstur til berømte Blue Lagoon og masser
af tid til at opleve trendy Reykjavik og Islands betagende natur.